

QUẢN LÝ CÔNG TÁC HỖ TRỢ HỌC SINH TRONG GIAI ĐOẠN CHUYỂN TIẾP TỪ TIỂU HỌC LÊN TRUNG HỌC CƠ SỞ Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ

Phùng Mạnh Hùng¹

Tóm tắt. Trong giai đoạn chuyển tiếp từ cấp tiểu học lên trung học cơ sở các em có sự thay đổi rất nhiều về chương trình học tập, môi trường học tập và sự phát triển về mặt thể chất và xã hội. Nếu học sinh được hỗ trợ tốt, các em sẽ nhanh chóng thích nghi với những thay đổi để học tập và phát triển đáp ứng các yêu cầu giáo dục của cấp học. Công tác hỗ trợ học sinh trong giai đoạn chuyển tiếp là trách nhiệm của nhiều bên: nhà trường, gia đình và xã hội. Bài viết đã nhận diện giai đoạn chuyển tiếp và đưa ra một số biện pháp về quản lý công tác hỗ trợ học sinh trong giai đoạn chuyển tiếp từ tiểu học lên trung học cơ sở.

Từ khóa: *Giai đoạn chuyển tiếp, công tác hỗ trợ học sinh, sự thay đổi, thích nghi.*

1. Đặt vấn đề

Trong quá trình phát triển của học sinh phổ thông, có nhiều giai đoạn chuyển tiếp giữa các cấp học, bậc học trong đó có giai đoạn chuyển tiếp từ tiểu học lên trung học cơ sở là một trong những giai đoạn chuyển tiếp quan trọng. Ở những giai đoạn này, học sinh đối mặt với nhiều thay đổi có tính “bước ngoặt”. Do đó, trong giai đoạn chuyển tiếp, nếu được hỗ trợ tốt sẽ giúp học sinh nhanh chóng thích nghi với những thay đổi để học tập và phát triển đáp ứng các yêu cầu của giáo dục mỗi cấp học.

Hỗ trợ cho học sinh trong những giai đoạn chuyển tiếp là trách nhiệm của nhiều bên: nhà trường, gia đình và xã hội. Việc hỗ trợ học sinh trong giai đoạn chuyển tiếp cần được sự quan tâm một cách đầy đủ đối với mỗi nhóm đối tượng riêng biệt, học sinh ở thành phố và nông thôn, miền núi và vùng khó khăn...; Trong các trường Tiểu học và Trung học cơ sở, việc triển khai các công tác hỗ trợ cần có hệ thống, kết nối giữa hai cấp, hai bậc học chặt chẽ để có hiệu quả cao.

Hiện nay, các em được cha mẹ quan tâm rất nhiều đến việc giáo dục, tuy nhiên, các bậc phụ huynh thường chú trọng đến việc con em mình có được học lực giỏi hay không, chưa quan tâm đầy đủ đến vấn đề giáo dục kỹ năng cho các em trong giai đoạn chuyển tiếp có nhiều thay đổi. Do đó, việc quản lý công tác hỗ trợ học sinh trong giai đoạn chuyển tiếp từ tiểu học lên Trung học cơ sở rất cần thiết và mỗi nhà trường cần có cách làm phù hợp để giúp các em phát triển hài hòa, đáp ứng yêu cầu mục tiêu giáo dục cấp học.

Ngày nhận bài: 20/09/2017. Ngày nhận đăng: 12/11/2017.

¹Phòng Giáo dục và Đào tạo huyện Thủy Nguyên, Hải Phòng;
e-mail: phungmanhhung@thuynguyen.edu.vn.

2. Nhận diện giai đoạn chuyển tiếp của học sinh cấp Trung học cơ sở

Giai đoạn chuyển tiếp từ Tiểu học lên Trung học cơ sở thực sự là quá trình tiếp nối những điều đã có được ở giai đoạn Tiểu học, tiếp tục phát triển và bổ sung những điểm mới ở giai đoạn Trung học cơ sở. Với sự chăm sóc, nuôi dưỡng và giáo dục của gia đình, nhà trường và xã hội nhân cách của học sinh dần hình thành và hoàn thiện.

Tâm sinh lý: Ở lứa tuổi này học sinh có sự phát triển mạnh mẽ nhưng thiếu cân đối về mặt thể chất và trí tuệ, đạo đức. Trong các em tồn tại song song đặc điểm của trẻ con và người lớn. Ở lứa tuổi này các em mong muốn chứng tỏ mình là người lớn, được đối xử như người lớn. Các em có nhu cầu lớn trong giao tiếp với mọi người và bắt đầu có sự quan tâm đến tình bạn khác giới trong giai đoạn tuổi dậy thì. Tình cảm ở lứa tuổi này phức tạp hơn, các em dễ xúc động, dễ bị kích động, tình cảm mang tính chất bùng nổ, khả năng kiềm chế còn kém.

Các mối quan hệ: Các mối quan hệ so với khi các em học ở tiểu học cũng có nhiều thay đổi. Mối quan hệ với thầy cô ở trên lớp dường như có khoảng cách hơn, giáo viên tập trung vào hoạt động “dạy” nhiều hơn “dỗ”; quan hệ bạn bè không chỉ trong lớp (bạn học), mà còn nảy sinh khi học sinh tham gia các hoạt động vui chơi, hoạt động tập thể với bạn bè các lớp khác; mối quan hệ giữa cha mẹ và học sinh có phần “căng thẳng” hơn khi cha mẹ tập trung vào kết quả học tập của con ở lớp nhiều hơn, kiểm tra sát sao hơn quá trình học tập và cũng yêu cầu cao.

Kỹ năng xã hội: Khi học tập ở môi trường mới các kỹ năng trong cuộc sống hàng ngày, trong học tập ở trường đã có nhiều thay đổi và các em đã có ý thức hơn về việc hoàn thiện bản thân mình. Đôi khi không kiểm soát được tình cảm, kiềm chế trước thói hư tật xấu.

Hoạt động và môi trường học tập: Ở trường Trung học cơ sở, các em sẽ được học nhiều thầy cô giáo, nhiều môn học. Mỗi môn học gồm những khái niệm, những quy luật được sắp xếp thành một hệ thống tương đối sâu sắc, tương ứng với một lĩnh vực khác nhau, có nhiều kiến thức nâng cao và mới so với các em.

Mỗi buổi học có 4-5 tiết, mỗi tiết có thời lượng là 45 phút, sau mỗi tiết học các em có thời gian chuyển tiết là 5 phút, thời gian ra chơi giữa giờ là 15-20 phút. Mỗi môn học do một thầy cô phụ trách, học sinh học nhiều thầy cô giáo, mỗi thầy cô lại có phương pháp, cách thức giảng dạy khác nhau. Quan hệ giữa thầy trò có phần “xa cách” hơn do thầy cô chỉ có thời gian trên lớp là một đến 2 tiết/buổi và có môn chỉ có 1 tiết/tuần. Khác với tiểu học, học sinh chủ yếu được đánh giá bằng nhận xét, đánh giá bằng điểm số ít; các trường Tiểu học học 2 buổi/ngày học sinh không mang sách vở về nhà, tối thường không phải học bài. Trong đó, khi chuyển sang Trung học cơ sở, học sinh có nhiều bài tập về nhà của nhiều môn và phải hoàn thành trước khi đến lớp. Đánh giá thường xuyên, định kỳ đều bằng điểm số và được thực hiện hàng ngày trong từng tiết học bằng các bài kiểm tra. Kết quả học tập của từng môn được đánh giá bằng điểm trung bình các bài kiểm tra có tính hệ số.

Trong gia đình và xã hội các em được thừa nhận như một thành viên tích cực, bước đầu được giao một số nhiệm vụ đơn giản, các em quan tâm đến việc xây dựng và bảo vệ uy tín gia đình. Được tham gia nhiều hoạt động xã hội phong phú, điều này giúp cho học sinh cấp Trung học cơ sở mở rộng các quan hệ xã hội, kinh nghiệm sống thêm phong phú, ý thức xã hội được nâng cao.

Nhà trường có nhiều phòng chức năng có thiết bị hiện đại phục vụ cho việc dạy và học. Phòng học rộng hơn trang bị nhiều đồ dùng dạy học nhằm phục vụ cho nhu cầu học tập, lĩnh hội kiến thức ở trường.

Như vậy, giai đoạn chuyển tiếp từ Tiểu học lên Trung học cơ sở ở học sinh diễn ra rất nhiều thay đổi đáng kể về tâm sinh lý, mối quan hệ, kỹ năng xã hội, môi trường học tập... gây ra những khó khăn nhất định cho học sinh cấp Trung học cơ sở nếu không có sự chuẩn bị chu đáo từ phía nhà trường, gia đình. Vì vậy, trong quản lý trường Trung học cơ sở, người Hiệu trưởng cần đặc biệt quan tâm việc quản lý công tác hỗ trợ học sinh trong giai đoạn chuyển tiếp này.

3. Yêu cầu quản lý công tác hỗ trợ học sinh trong giai đoạn chuyển tiếp từ tiểu học lên trung học cơ sở

3.1. Yêu cầu của quản lý công tác hỗ trợ học sinh trong giai đoạn chuyển tiếp

Để quản lý tốt giai đoạn chuyển tiếp của học sinh từ Tiểu học lên Trung học cơ sở, Hiệu trưởng trường Trung học cơ sở cần quán triệt một số yêu cầu cơ bản sau:

- Giai đoạn chuyển tiếp của học sinh từ Tiểu học lên Trung học cơ sở là một quá trình thay đổi. Do đó, quản lý giai đoạn này thực chất là quản lý sự thay đổi. Để quản lý được phải nhận thức sâu sắc về quản lý sự thay đổi để vận dụng phù hợp.

- Phải hiểu rằng quản lý sự thay đổi là một quá trình không phải là một sự kiện để tiến hành các hoạt động quản lý nhằm hỗ trợ học sinh trong giai đoạn chuyển tiếp một cách có hệ thống và liên tục.

- Phải có chiến lược quản lý sự thay đổi của học sinh trong giai đoạn chuyển tiếp, chọn đúng việc để thực hiện, phải có thời gian cần thiết cho mỗi công việc, đảm bảo hỗ trợ học sinh phát triển đúng qui luật, không đốt cháy giai đoạn.

- Phải có các kiến thức, kỹ năng cần thiết về thay đổi và quản lý sự thay đổi (kiến thức về con người, tổ chức, môi trường, các qui trình trong tổ chức và phương pháp làm việc với con người; Kỹ năng về lập kế hoạch, ra quyết định, tổ chức thực hiện kế hoạch, kỹ năng lắng nghe, giáo dục, thuyết phục, giải quyết xung đột...) và vận dụng phù hợp trong quản lý giai đoạn chuyển tiếp từ Tiểu học lên Trung học cơ sở.

3.2. Nội dung quản lý công tác hỗ trợ học sinh giai đoạn chuyển tiếp từ tiểu học lên trung học cơ sở

3.2.1. Lập kế hoạch hỗ trợ học sinh trong giai đoạn chuyển tiếp từ tiểu học lên trung học cơ sở

- Lập kế hoạch tiếp nhận học sinh vào lớp 6 và các hoạt động giúp học sinh thích nghi việc học tập ở lớp 6 ở trường Trung học cơ sở.

- Xây dựng và tổ chức thực hiện kế hoạch phối hợp với phụ huynh học sinh trong chuẩn bị cho học sinh vào lớp 6 (họp phụ huynh, tổ chức hội thảo, lập hòm thư góp ý...).

- Xây dựng kế hoạch phối hợp giữa trường Tiểu học và trường Trung học cơ sở để triển khai một cách đồng bộ (hội thảo chuyên đề, đưa giáo viên dạy lớp 6 đến thăm trường tiểu học, đưa học sinh lớp 5 đến thăm trường Trung học cơ sở...).

3.2.2. Tổ chức thực hiện kế hoạch hỗ trợ học sinh trong giai đoạn chuyển tiếp từ tiểu học lên trung học cơ sở

Hình thành bộ máy và phân công lực lượng phụ trách phù hợp: Lựa chọn giáo viên có tâm huyết, năng lực chuyên môn tốt, có lòng nhiệt tình, có tinh thần trách nhiệm cao với công việc nhiều năm gần đây tham gia dạy lớp 6; phụ huynh học sinh đang có con em theo học tại trường

Trung học cơ sở nhiệt tình với các công việc chung và trách nhiệm với công việc; các chuyên gia được mời tham gia tư vấn, giúp đỡ có nhiều kinh nghiệm trong công tác giúp đỡ học sinh; Hiệu trưởng hoặc phó Hiệu trưởng tham gia chỉ đạo; Sau khi đã lựa chọn đúng và đủ thành phần, phân công thực hiện theo kế hoạch.

Quy định rõ ràng chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn, trách nhiệm của các bộ phận và thành viên gắn liền với các quy định trong quy chế tổ chức hoạt động của nhà trường.

Xác lập cơ chế và làm rõ cơ chế phối hợp giữa Hiệu trưởng - phó Hiệu trưởng và các nhóm hỗ trợ; giữa giáo viên - giáo viên, giữa giáo viên và phụ huynh học sinh, giữa nhà trường và các đơn vị liên quan (các hội, ban, ngành của xã, huyện...) trong thực hiện nhiệm vụ hỗ trợ học sinh.

Yêu cầu các nhóm hỗ trợ chủ động triển khai các hoạt động theo đúng kế hoạch đã xây dựng trong sự phối hợp với các cá nhân và bộ phận có liên quan.

Khi gặp vướng mắc phải có chế độ báo cáo để được giải quyết kịp thời

3.2.3. *Chỉ đạo thực hiện kế hoạch hỗ trợ học sinh trong giai đoạn chuyển tiếp từ tiểu học lên trung học cơ sở*

Hiệu trưởng, phó Hiệu trưởng thống nhất việc chủ động của giáo viên trong thực hiện các nội dung hỗ trợ đối với học sinh; giao nhiệm vụ một cách rõ ràng cho giáo viên thực hiện theo đúng kế hoạch và hướng dẫn thực hiện. Tổ trưởng chuyên môn chịu trách nhiệm giám sát đơn đốc giáo viên thực hiện. Khi có vướng mắc, khó khăn, giáo viên phải báo cáo kịp thời thông qua tổ chuyên môn. Tổ chuyên môn tổng hợp và báo cáo Hiệu trưởng, phó Hiệu trưởng để có hướng xử lý kịp thời.

Đa dạng hóa kênh thông tin nhằm tuyên truyền, vận động đến mọi lực lượng xã hội để đảm bảo mọi thông tin về kế hoạch hỗ trợ học sinh được hiểu đúng và triển khai sâu rộng.

Thực hiện các hoạt động giám sát, tư vấn, uốn nắn việc thực hiện kế hoạch để đảm bảo kế hoạch hỗ trợ học sinh được triển khai đúng hướng và có chất lượng.

Ban Giám hiệu đồng hành cùng giáo viên, xây dựng nhà trường thành tổ chức học hỏi để hỗ trợ, tư vấn cho nhau trong quá trình hỗ trợ học sinh. Đơn đốc, động viên, tạo động lực cho học sinh trong quá trình tiếp cận và làm quen với môi trường học tập mới

3.2.4. *Kiểm tra, đánh giá việc thực hiện để hỗ trợ học sinh trong giai đoạn chuyển tiếp từ tiểu học lên trung học cơ sở*

Việc kiểm tra đánh giá việc thực hiện để hỗ trợ học sinh trong giai đoạn chuyển tiếp, từ tiểu học lên trung học cơ sở cần phải xây dựng quy chế rõ ràng và quy định việc đánh giá kết quả kết quả đạt được là yêu cầu bắt buộc sau mỗi công tác hỗ trợ thông qua việc: lấy thông tin phản hồi từ phía học sinh, kiểm tra kết quả học tập, khả năng thích nghi của học sinh lớp 6 đồng thời phải có sự phân loại. Sau đánh giá phải có thống kê, kết quả hoàn thành nhiệm vụ của từng học sinh và sử dụng hợp lý các lực lượng giáo dục, phân công nhiệm vụ cụ thể cho phù hợp với năng lực từng người. Kiên trì kiểm tra, giám sát trong khoảng thời gian thích hợp, động viên, khích lệ, uốn nắn phê bình phù hợp để tạo động lực cho cán bộ giáo viên khi thực hiện các hoạt động hỗ trợ học sinh trở thành hoạt động thường xuyên, liên tục. Tổ chức tổng kết, rút kinh nghiệm sau khi thực hiện các công tác hỗ trợ học sinh.

4. Một số đề xuất về quản lý công tác hỗ trợ học sinh trong giai đoạn chuyển tiếp từ tiểu học lên trung học cơ sở

Tuyên truyền, nâng cao nhận thức về giai đoạn chuyển tiếp của học sinh từ Tiểu học lên Trung học cơ sở cho giáo viên, phụ huynh học sinh và các lực lượng giáo dục khác.

Tổ chức các hội thảo về giai đoạn chuyển tiếp của học sinh từ Tiểu học lên Trung học cơ sở có sự tham gia của phụ huynh học sinh;

Tổ chức các lớp tập huấn nâng cao năng lực, bồi dưỡng những kiến thức cơ bản cho giáo viên để hỗ trợ học sinh trong giai đoạn chuyển tiếp.

In ấn các tranh ảnh, tờ rơi và treo các băng rôn khẩu hiệu về giai đoạn chuyển tiếp tại địa phương, trong nhà trường.

Tuyên truyền trên các thông tin đại chúng như loa phát thanh của phường, xã, trên website của trường...

Xây dựng và tổ chức các hoạt động hỗ trợ giúp học sinh thích nghi việc học ở lớp 6 phù hợp với điều kiện từng trường, địa phương.

Chọn đội ngũ giáo viên tâm huyết, trách nhiệm, nhẹ nhàng... có nhiều năm dạy lớp 6, hiểu được tâm lý của các em làm chủ nhiệm và giảng dạy các môn của lớp học đầu cấp này.

Tổ chức đón học sinh lớp 6 nhập học và triển khai các hoạt động phân lớp, học nội quy để học sinh làm quen với môi trường học tập mới ở các tuần đầu năm học một cách nghiêm túc với hình thức đa dạng, phù hợp với từng trường, địa phương.

Trong lễ khai giảng, tổ chức đón học sinh lớp 6 với hình thức vui tươi nhưng trang trọng, với sự chào đón nhiệt tình của các anh chị lớp trên để tạo tâm thế hào hứng cho học sinh.

Xây dựng môi trường không gian trường học thân thiện, trang trí lớp học có nhiều điểm tương đồng với lớp học ở tiểu học.

Tổ chức họp phụ huynh lớp 6 ngay tuần đầu năm học để trao đổi về các công việc cần chuẩn bị cho học sinh lớp 6 về các mặt tâm lý, thể chất, phương pháp học tập... Với những trường hợp học sinh có khó khăn, cử giáo viên chủ nhiệm đến thăm và tư vấn với phụ huynh học sinh phương pháp giáo dục, hỗ trợ học sinh những vấn đề cần thiết.

Tổ chức các hoạt động ngoại khóa, các cuộc thi... để các em được tham gia hoạt động tìm hiểu về trường Trung học cơ sở.

Cử các nhóm học sinh lớp trên xuống tham gia sinh hoạt lớp cùng lớp 6 để trao đổi kinh nghiệm về việc học tập và hoạt động ở trường Trung học cơ sở.

Phối hợp với trường tiểu học:

Cử giáo viên dạy lớp 6 đến thăm trường Tiểu học để giáo viên dạy lớp 5 và giáo viên dạy lớp 6 trao đổi với nhau hiểu được nội dung và phương pháp thực hiện chương trình ở mỗi cấp học.

Trao đổi thống nhất những hiểu biết về giai đoạn chuyển tiếp của học sinh từ Tiểu học lên Trung học cơ sở, làm rõ trách nhiệm của từng bên trong việc hỗ trợ học sinh vượt qua các khó khăn của giai đoạn chuyển tiếp.

5. Kết luận

Trong giai đoạn chuyển tiếp từ Tiểu học lên Trung học cơ sở học sinh rất cần được hỗ trợ về nhiều mặt như: tâm lý, hỗ trợ về phương pháp học tập, hỗ trợ rèn luyện, phát triển các kỹ năng cá

nhân và xã hội... để giúp học sinh vượt qua giai đoạn chuyển tiếp một cách hiệu quả nhằm nâng cao chất lượng giáo dục. Quản lý hoạt động hỗ trợ học sinh trong giai đoạn chuyển tiếp từ Tiểu học lên Trung học cơ sở là trách nhiệm của cán bộ quản lý các cấp học có liên quan, trong đó có Hiệu trưởng trường Trung học cơ sở. Trong công tác hỗ trợ có nhiều yếu tố ảnh hưởng, người Hiệu trưởng cần biết khai thác những ảnh hưởng tích cực và tìm cách khắc phục những tác động cản trở của các yếu tố đó để đảm bảo công tác hỗ trợ học sinh trong giai đoạn chuyển tiếp từ Tiểu học lên Trung học cơ sở có hiệu quả.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Học viện Quản lý giáo dục (2012), *Quản lý trường phổ thông*, Nxb Giáo dục.
- [2] Hồ Lam Hồng, Nguyễn Phương Thảo (2014), *Báo cáo tổng kết hội nghị tham vấn về giai đoạn chuyển tiếp giữa Mầm non và Tiểu học*, dự án VVOB.
- [3] Nguyễn Thị Tuyết Hạnh, Lê Thị Mai Phương (2015), *Nâng cao năng lực quản lý sự thay đổi của hiệu trưởng để hỗ trợ trẻ trong giai đoạn chuyển tiếp từ mầm non lên tiểu học*, dự án VVOB.
- [4] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2014), Kế hoạch hành động của ngành Giáo dục triển khai Chương trình hành động của Chính phủ thực hiện Nghị quyết số 29-NQ/TW, ban hành theo quyết định số 2653/QĐ-BGDĐT ngày 25 tháng 7 năm 2014 của Bộ GD&ĐT.
- [5] Đại học kinh doanh Harvard (2002), *Quản lý sự thay đổi và chuyển tiếp*, Nxb Tổng hợp thành phố Hồ Chí Minh.
- [6] Knowles, T., & Brown, D. (2000). *What every middle school teacher should know*, Portsmouth, NH: Heinemann & Westerville, OH: National Middle School Association.

ABSTRACT

Management of student support in the transition period from primary schools to lower secondary schools at lower secondary schools

During the transition from primary school to secondary school, students face many changes in curriculum, academic environment and physical and social development. If student receive sufficient support, they can quickly adapt to the changes to study and meet all academic requirements of education levels. Student support during the transition period is the responsibilities of many stakeholders: schools, families and the society. The essay has identified the transition period and pointed out some solutions for the management of student support during the process of transition from primary school to secondary school.

Keywords: *Transition, student support, changes, adaptation.*